

Cuprins

Table of contents	13
Principale abrevieri.....	21
Argumentum	23
Argumentum	30
Introducere	37
 A. Premise teoretice generale	 39
1. Schimbările climatice ca efect al activității umane. Dimensiuni și perspective	39
1.1. Mize complexe și interdependente	40
1.2. Clima – bun public mondial	41
1.3. Schimbările climatice și gândirea ecologică	42
1.4. Clima și pacea. Diplomația climatică	43
2. Preliminarii tehnico-metodologice generale	45
3. O intervenție necesară – protecția juridică	46
4. Clima ca obiect perceptibil de drept și prioritate de protecție juridică	47
4.1. Alte noțiuni specifice	49
5. Reacția juridică în condițiile incertitudinii științifice.....	50
 B. Evoluții reglementare, prin excelență internaționale.....	 53
1. Etapa inițială. Fundamentele Convenției-cadru privind schimbările climatice	53
2. Protocolul de la Kyoto	57
3. Etapa Acordului de la Paris	59
3.1. O normativitate specifică	61
3.2. Eșecul pregătirii punerii în aplicare a Acordului. Ce viitor?	64
4. Relansarea leadership-ului U.E. Pactul verde pentru Europa	66
5. Revenirea la exemplul S.U.A.	68
 C. Particularități inerente	 69
1. Dimensiunea „științifică” a dreptului climei.....	69
2. O justițiabilitate specifică	74
D. Concluzii.....	77

CAPITOLUL I. PREFIGURĂRI GENERALE.....	79
1. O guvernanță climatică mondială.....	79
1.1. <i>Guvernanța la multiniveluri și policentristă</i>	80
2. Nevoia unor dezvoltări rapide, sistematice și adecvate	81
3. Constituirea istorică a regimului internațional al climei și rolul său hotărâtor	83
3.1. <i>Afirmarea unui regim internațional specific și incitativ</i>	84
3.2. <i>Dreptul internațional al climei – un „drept global”</i>	85
3.3. <i>Există un drept transnațional al schimbărilor climatice?</i>	87
4. Emergența unor reglementări specifice	89
5. Dreptul climei – o nouă ecuație a raportului dintre dreptul intern și dreptul internațional?	91
6. Proces normativ internațional bazat pe diagnosticul Grupului Interguvernamental pentru Evoluția Climei	92
7. Etica științelor în fața dereglărilor climatic	94
8. Un loc special și rol sporit pentru instrumentele economiei de piață în aplicarea reglementărilor referitoare la protecția climei	95
9. Mecanisme proprii de atingere a obiectivelor stabilite	96
10. Normativizare tehnico-juridică importantă.....	97
11. Instrumente particularizate ale politicilor publice privind clima	98
12. Un contencios climatic în ascensiune.....	99
13. Democrația și impactul problematicei ecoclimatice	102
14. Dezvoltări ale democrației asociative	104
 CAPITOLUL II. CONȚINUT GENERAL, DELIMITĂRI ȘI INTERFERENȚE.....	112
1. Constituirea dreptului climei.....	112
2. Izvoare inovante, de „drept suplu”, „hard law” și cu un accentuat caracter tehnic	117
2.1. <i>Doctrina</i>	121
3. Natura Dreptului climei	122
3.1. <i>Dreptul climei ca nouă disciplină științifică</i>	122
3.2. <i>Aportul dreptului climei la avansul dreptului mediului</i>	124
3.3. <i>Dreptul climei – înainte de toate un drept internațional</i>	125
3.4. <i>Un drept marcat de ecologie și climatologie</i>	125
3.5. <i>Dreptul climei – un subsistem de reguli juridice în curs de autonomizare și exprimare a unui specific propriu</i>	126
3.6. <i>Un drept al tranziției ecoclimatice</i>	127
3.7. <i>Dreptul climei – câmp de investigare științifică și obiect de studiu universitar</i>	127
4. Interacțiuni și diferențieri.....	128

5. Un drept pentru climă	133
6. Experiențe și învățăminte în urma ultimei crize globale.....	134
7. Perspective	137
8. Concluzii	139
8.1. Constatări generale.....	139
 CAPITOLUL III. PRINCIPII GENERALE ȘI CONCEPTE FUNDAMENTALE	143
 A. Principiile dreptului mediului și particularizarea lor în dreptul climei	143
1. Noțiunea de principiu general al dreptului mediului.....	144
2. Clasificarea principiilor dreptului mediului.....	148
3. Consacrarea juridică a principiilor dreptului mediului	150
4. Cadrul general de recunoaștere, garantare și afirmare a principiilor dreptului mediului în România.....	153
4.1. Protecția mediului – obiectiv de interes general	153
4.2. Principiul-sinteză (obiectiv): dezvoltarea durabilă	155
4.3. Cerința generală a neregresiunii măsurilor de protecție a mediului	157
5. Principiul prevenirii	158
5.1. Fundamentele juridice ale principiului prevenirii	159
5.2. Aplicații ale principiului prevenirii	163
5.2.1. Stabilirea de norme tehnice și de praguri de risc	163
5.2.2. Obligația generală de a lua în calcul exigențele protecției mediului. Evaluarea impactului asupra mediului.....	165
5.2.2.1. Studiul de impact asupra mediului.....	167
5.2.3. Autorizarea prealabilă a activităților cu impact asupra mediului	168
5.2.4. Prevenirea riscurilor tehnologice și a riscurilor naturale.....	171
5.2.5. Alte modalități de realizare a principiului acțiunii preventive.....	172
6. Principiul precauției (PP)	172
6.1. Consacrarea juridică a principiului precauției	174
7. Principiul poluatorul-plătește (PPP)	177
7.1. Consacrarea juridică a PPP.....	178
7.2. Conținutul și funcțiile principiului.....	179
7.3. Aplicații ale PPP	180
8. Principiul integrării.....	181

9. Principiul conservării biodiversității și a ecosistemelor specifice cadrului biogeografic natural.....	182
B. Principiile regimului internațional al climei.....	184
1. Noțiunea de principiu	184
2. Principiile regimului juridic al climei și particularitățile semnificațiilor lor	185
2.1. <i>Principiul precauției</i>	186
2.2. <i>Principiul protecției climei, o responsabilitate comună, dar diferențiată</i>	193
2.2.1. <i>O responsabilitate globală, mixtă, transtemporală</i>	194
2.3. <i>Principiul echității între popoare</i>	195
2.4. <i>Obligația statului și a autorităților publice de a proteja clima și acționa împotriva schimbărilor climatice</i>	196
C. CONCEPTE FUNDAMENTALE	200
1. Dezvoltarea durabilă: un concept societal dominant	201
1.1. <i>Dimensiunile conceptului</i>	201
1.2. <i>Cadrul comun</i>	206
1.3. <i>Un concept confuz, în mișcare, slab „juridicizat”</i>	208
1.3.1. <i>Sustainable development = Soft law (Droit mou)</i>	208
1.4. <i>Principiul dezvoltării durabile în constituțiile statelor</i>	210
1.5. <i>Concluzii</i>	212
1.6. <i>Implicații în dreptul climei</i>	214
2. Evoluția climei – preocupare comună a umanității	214
3. Atenuare și adaptare	216
4. Prejudicii și costuri	217
5. Urgența climatică	218
6. Justiția climatică	219
7. Alte concepte, temeuri, sintagme specifice	222
CAPITOLUL IV. IMPACTUL SCHIMBĂRILOR CLIMATICE ASUPRA DREPTURILOR OMULUI. SPRE UN DREPT UMAN FUNDAMENTAL LA O CLIMĂ STABILĂ	224
1. Rolul explorator și incitator al doctrinei	225
2. Emergența aferentă presiunii realităților ecoclimatice	227
3. Contribuția „laboratoarelor ONU”	229
4. Recunoașterea constituțională a problematicei climatice	230

5. Rezonanțe în dreptul UE	233
6. Pârghia procesual-jurisprudențială	233
7. Problematica impactului schimbărilor climatice asupra drepturilor omului în fața jurisdicțiilor internaționale.....	235
7.1. <i>Cauza Eschimoșii vs. S.U.A./Comisia Interamericană a Drepturilor Omului</i>	235
7.2. <i>CEDO: Cauza C. Duarte Agostinho ș.a. vs. Portugalia și alte 32 state europene (C-39371/2020)</i>	236
7.2.1. <i>Principii generale afirmate în jurisprudența CEDO în materie</i>	237
7.2.2. <i>Particularități în materie de climă</i>	238
8. Recunoașterea și garantarea unui drept la o climă stabilă și propice: de la o inițiativă doctrinală la reglementare de drept pozitiv ori/și afirmare jurisprudențială?.....	243
8.1. <i>Abordarea „prin ricoșeu”; sinergia drepturilor fundamentale ale omului cu imperativul ecoclimatic</i>	244
8.2. <i>Desprinderea și afirmarea unui drept (propriu special) la o climă stabilă și propice vieții și existenței umane</i>	245
8.2.1. <i>Posibile piste de reglementare și recunoaștere a unui drept la climă stabilă și propice</i>	246
9. Dreptul la o climă propice în sistemul drepturilor la mediu.....	248
10. Rolul dreptului suplu în afirmarea noului drept uman fundamental	251
11. Neregresiunea și progresul în dreptul schimbărilor climatice	253
Concluzii și perspective.....	254

CAPITOLUL V. CONTENCIOSUL CLIMATIC CA EXPRESIE A JUSTIȚIEI CLIMATICE ȘI ROLUL SĂU ÎN IMPULSIONAREA DEZVOLTĂRII

DREPTULUI CLIMEI	257
1. O „juridicizare” crescândă	259
2. „People’s Climate Case” și dreptul U.E. al climei.....	262
2.1. <i>Procedura și concluziile părților</i>	264
2.2. <i>Motivele de inadmisibilitate a acțiunii</i>	266
2.3. <i>Considerente în legătură cu schimbările climatice</i>	268
3. Concluzii generale pentru dreptul climei	270

CAPITOLUL VI. DREPTUL UE AL CLIMEI. PACTUL VERDE PENTRU EUROPA.....

I. Acquis-ul comunitar în materie	280
---	-----

1. Perspectiva generală ecoclimatică	280
2. Reacția specifică în materie de climă	282
II. Noul cadru ue de creștere durabilă și tranziție ecologică	284
1. O cerință a evoluției realităților ecologice	284
2. <i>Pactul verde</i> , „program de guvernare” al noii Comisii Europene.....	286
2.1. <i>Regulamentul (Legea europeană) privind clima</i>	288
2.2. <i>Nevoia implicării tuturor instituțiilor europene. Exemplul Băncii Centrale Europene (BCE)</i>	291
3. Reafirmarea asumării Pactului verde ca strategie de creștere și de ieșire din criză a UE pentru perioada post-criză sanitară	292
4. Planul de relansare post-Covid-19 și impactul său asupra <i>Pactului verde</i>	293
5. Progrese în îndeplinirea „foii de parcurs”	296
5.1. <i>Condiții de reușită și aplicare cât mai deplină</i>	300
6. Semnificații juridice	301
6.1. <i>Pactul verde versus Tratatul Cartei Energiei (TCE)!</i>	303
7. Afirmarea de noi concepte și practici politico-administrative	305
8. Consolidarea solidarității europene și „înverzirea” acțiunii politico-juridice a UE	307
III. Concluzii și repere de transpunere	309
1. Concluzii generale	309
2. Repere unional-europene evidente și pertinente	310
3. Orientări de perspectivă internă, respectiv cea a României.....	311
3.1. <i>Situația României. Nevoia revizuirilor fundamentale și opțiunilor europene ferme</i>	311
3.2. <i>Poziția României</i>	314
3.2.1. <i>Receptarea și valorificarea atuurilor apartenenței la UE și participarea la promovarea Pactului verde</i>	314
3.2.2. <i>Exprimarea viziunii și promovarea acțiunii proprii</i>	315
3.3. <i>Planul Național de Redresare și Reziliență (PNRR sau Planul)</i>	317
4. Conjugarea și extinderea acțiunii paneuropene	320
IV. CONCLUZII	322
CAPITOLUL VII. CONCLUZII GENERALE ȘI PERSPECTIVE POSIBILE. DE LA DREPTUL MEDIULUI LA DREPTUL MEDIULUI ȘI AL CLIMEI?	328

1. Perspectivele relansării multilateralismului ecoclimatic.....	331
2. Un nou „val” al legilor naționale privind clima	332
3. Criza globală = criza ecoclimatică + criza sanitară Covid-19.....	333
4. Accelerarea urgenței drepturilor naturii.....	335
5. Amprenta de carbon a tehnologiilor 5G.....	337
6. <i>Opinio iuris, sive necessitatis</i>	339
7. 2021 – an hotărâtor în mersul acțiunii globale și progresului reglementărilor juridice în materia climei.....	340
8. Rolul științelor în asigurarea tranziției ecoclimatice	345
Postfață	349
Bibliografie reprezentativă.....	359